

Blandekonomin framtid

Något gott har lågkonjunkturen och strukturkriserna ändå fört med sig för svenskt vidkommande: vi har fått en näringspolitisk debatt som i fråga om öppenhet och sanningssägande skulle ha varit otänkbar för bara ett par år sedan.

Den ena näringspolitiska rapporten efterlöser den andra. Digrast och mest läsvärd hitintills är den sk Bjurel-kommitténs "Vägar till ökad välfärd". I den konstateras bland annat att välfärden är på väg att förtära sig själv eller mera konkret uttryckt, välfärdens finansiering suger musten ur de välståndsbildande krafterna. Skatterna är för höga, incitamenten för extra arbetsinsatser, för byte av yrke och bostadsort för låga. Risktagandet ger för litet utdelning. Kvaliteten i utbildningsväsendet har sjunkit. Forskningen och den tekniska utvecklingen har eftersatts. Företagen har blivit byråkratins och fackets fånge. Företagarna kan inte längre agera självständigt inom av statsmakterna givna och någorlunda stabila ramar. Spelreglerna ändras ständigt, och det blir allt mer givande att vara skicklig i att nöta kanslihusets korridorer.

Vägar till ökad välfärd, Framåt Sverige, Blandekonomi i kris och andra rapporter säger med vetenskaplig tyngd det som röster inom borgerligheten försökt hävda ända sedan 50- och 60-talen, nämligen att om blandningen inom blandekonomin förskjuts alltför mycket till statens och den offentliga sektorns förmån, upphör blandekonomin att fungera. Egentligen är det nog så att den omtalade svenska blandekonomin, som väckte sådan beundran utomlands, egentligen var en "happening" på vägen från mark-

nadsekonomin in i det planhushållande samhället. Någon gång i slutet av 50-talet och i början av 60-talet nådde vi en fin blandning mellan kapitalism och en social välfärdsstat, där målen trygghet och utveckling tycktes kunna förenas. Men socialdemokratin lät sig inte nöjas. Skattetrycket fortsatte att skärpas, regleringarna ökade och den socialdemokratiska näringspolitiken med dess tonvikt på statliga ingrepp lanserades.

I den aktuella näringspolitiska debatten tas marknadsekonomin återigen till heders. Det gemensamma budskapet från nationalekonomer och aktiva inom näringslivet är att om den svenska välfärden skall kunna hållas måste de sk fria marknadskrafterna ges ökat spelutrymme – inte minskat. Frågan är hur allmänhet och politiker, tillvänjda till den socialdemokratiska propagandan om marknadskrafternas och kapitalismens styggelse, reagerar inför dessa hädiska teser.

Ett glädjande tecken är den industripolitiska proposition som lagts fram av den folkpartistiska mini-regeringen. Industriminister Huss sjunger i denna marknadsekonomin lov och dristar sig till och med att kritisera Åsling-doktrinen och de senaste årens stödpolitik. Konkret innehåller den industripolitiska propositionen inte så mycket, men också detta får väl tas som ett uttryck för att folkpartiregeringen ansträngt sig att bevisa sin näringspolitiska dådkraft genom att inte föreslå nya statliga organ.

Oroande är däremot centerns agerande. Den generösa löftespolitik, som präglade hr Åsling tid som industriminister, fortsattes av centern i oppositionsställning. Ett nytt mönster har redan avtecknat sig i förhand-

lingarna i riksdagen. Centern gör gemensam sak med socialdemokraterna i att lägga överbud gentemot regeringens propositioner, och moderaterna försöker ge folkpartisterna råg i ryggen att hålla fast vid en mera återhållsam linje. Särskilt åtråvärda tycks de norrländska väljarnas röster vara. Centern och socialdemokraterna kappas om deras gunst i närings- och arbetsmarknadsutskott. Eventuella näringspolitiska principer får därvid sitta emellan.

Valet i höst blir utslagsgivande för den svenska blandekonomin framtid. Skall marknadsekonomin ges en ny chans att sätta fart på Sverige, som det heter i SAF:s annonskampanj, eller får den socialistiska planhushållningen överhanden? Den som känner sig osäker på socialdemokratins avsikter

bör ta del av sysselsättningsutredningens slutbetänkande. Den socialdemokratiska utredningsmajoriteten lägger där fram en blåkopia för hur de önskar att den planmässiga hushållningen skall se ut. Löntagarfonderna lyfts fram som något i högsta grad önskvärt. Bland förslagen märks därutöver en statlig strukturfond på flera miljarder, samhällsägda handelshus, regionala statliga utvecklingsbolag, 4 000 nya tjänstemän till AMS och nya arbetsgivaravgifter.

Enligt socialdemokratin är det staten som skall sätta fart på näringslivet och det är i statliga kommissioner som innovationer, uppfinningar och nyföretagande skall tas fram. Hur detta skall gå till får vi uppleva om den socialdemokratiska politiken vinner valet i höst!